

89

MODERNA MUSEET

REGERINGSKANSLIET Kulturdepartementet	
Ink	2009-05-19
Dnr.	Ku2009/241/KV

YTTRANDE

2009-05-11

Dnr 2009-16-134

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

**Betänkande av Kulturutredningen SOU 2009:16
(dnr Ku2009/241/KV)**

Moderna Museet har anmodats avge yttrande över rubricerade utredning och begränsar sitt yttrande i huvudsak till de delar som berör museets verksamhetsområde, främst del 3 "Kulturpolitikens arkitektur". Museets yttrande är disponerat i samma ordningsföljd och med samma numrering av de olika avsnitten som i utredningens betänkande.

14.1 Förvaltningsmyndigheter och kulturinstitutioner

Moderna Museet (MM) ifrågasätter utredningens förslag att definiera Arkitekturmuseet (AM) som en förvaltningsmyndighet. Enligt MM:s mening är Arkitekturmuseet en kulturproducerande institution jämförbar med t.ex. de statliga centralmuseerna. AM, som är samlokaliserad med MM på Skeppsholmen, bedriver en omfattande publik verksamhet med utställningar och pedagogiska program om både historiskt material och modern och samtida arkitektur och stadsbyggnad. Utställningsmediet för arkitektur har numera börjat hitta en form som gör den attraktiv också för en bredare publik. Med tanke på att arkitektur och samhällsbyggande har direkt betydelse för de flesta invånare i landet fyller sådana utställningar med vidhängande debatter och pedagogiska program en viktig funktion. Det vore fel att just nu lägga ner ett av Europas få "riktiga" arkitekturmuseer. Till detta kommer att AM fr o m 2009 har fått sitt uppdrag

utvidgat till att också omfatta formgivning och design. Fr o m 2010 ska AM dessutom överta Svensk Forms nuvarande uppdrag att vara Mötesplats för form och design.

Skälen är således många för att AM bör kvarstå som en kulturproducerande institution och inte föras till gruppen förvaltningsmyndigheter, vilket också innebär att AM inte böra slås ihop med Riksantikvarieämbetet. MM avstyrker alltså utredningens förslag i dessa delar.

En liknande invändning kan göras beträffande förslaget att föra Riksutställningar till förvaltningsmyndigheter. Riksutställningar är i hög grad en utställningsproducerande institution vars målgrupper och samarbetsparter huvudsakligen befinner sig utanför storstadsområdena. Att omvandla denna, med utredningens terminologi, kulturproducerande institution till en förvaltningsmyndighet med kraftigt reducerade arbetsuppgifter vore i dagsläget – två år efter en dyrbar omlokalisering och återuppbyggnad av verksamheten i Visby – dessutom ett veritabelt slöseri med skattemedel. MM avstryker utredningens förslag även i dessa delar.

14.2 Kulturpolitiska sfärer

Detta avsnitt lider av att utredningen utgår från ett stort antal lösa påståenden, som inte underbyggs med fakta. På så vis har utredningen gjort sig till tolk för ett antal tyckanden, missförstånd och fördomar. Även om det i enstaka fall kan finnas exempel på onödigt små institutioner med alltför finfördelat eller splittrat uppdrag så är den organisation och myndighetsindelning, som i dag finns i kultursektorn, generellt sett vare sig omotiverad eller ett misstag.

Kultursektorn är liten i Sverige, men konstarterna och genrerna är många och sinsemellan olika, varför det kan krävas många olika huvudmän på myndighetsnivå. Om en statlig kulturpolitik ska kunna stödja de många olika konstformerna och garantera ett fritt konstliv så behövs det många statliga institutioner – om än små! – med djup sakkunskap och tydlig identitet var och en inom sitt område.

Den jämförelse som utredningen gör med andra politikområden är knappast relevant. Inom polis- och rättsväsende, skatteförvaltning och transportsektorn för att nämna tre områden som utredningen själv hänvisar till, är själva syftet med den statliga verksamheten att alla invånare i hela landet ska behandlas lika, ges likvärdiga villkor. Regelverken är desamma och samma kunskap ska tillämpas likadant överallt. Inom sådana system kan sammanslagningar till stora rikstäckande myndigheter/institutioner ge fördelar. Inom kultursektorn råder det motsatta förhållandet. Konstarterna och, för museernas del, samlingsområdena är olika, har helt olika förutsättningar och kräver helt olika kunskaper hos utövarna respektive de ansvariga, varför ett större antal mindre myndigheter/institutioner är motiverat.

MM avstyrker utredningens förslag om att – med utredningens egna ord - slå ihop "kulturens yttringar i tre sfärer" innebärande att "19 separata myndigheter ersätts av tre förvaltningsmyndigheter".

Därmed faller också utredningens förslag i avsnitten 14.3 och 14.4

15. En sfär för frågor om arkiv, bibliotek och språk

Moderna Museet har inga synpunkter utöver vad som framförts ovan.

16. En sfär för frågor om samtid, historia och livsmiljö

Som framgått ovan avstyrker Moderna Museet för det första förslaget om sfärmyndigheter, för det andra förslaget om att Arkitekturmuseet och Riksställningar läggs in i denna sfär-myndighet.

MM avstyrker även förslaget om att permanenta en museikoordinatorsfunktion och infoga denna i sfär-myndigheten för frågor om samtid, historia och livsmiljö. Beträffande museikoordinatorsfunktionen hänvisar MM till sitt yttrande över Museikoordinatorns betänkande "Kraftsamling – museisamverkan ger resultat!" (SOU 2009: 15) som lämnas inom kort till kulturdepartementet (MM Dnr MM 2009-16-133).

Beträffande Statens Konstråd anser Moderna Museet att - om Konstrådet skall integreras med någon annan myndighet/kulturinstitution - så vore Arkitekturmuseet den naturliga samarbetsparten. Båda institutionerna är kulturproducerande inom bebyggd miljö och landskapsmiljö. Båda institutionerna är dessutom förhållandevis små och kan därför sannolikt rent organisatoriskt och administrativt vinna på ett samgående. Något som dock kan behöva utredas närmare innan ett definitivt beslut kan fattas, eftersom kulturutredningen inte studerat ett sådant alternativ.

I sammanhanget kan det vara värt att nämna att enligt MM:s uppfattning är det viktigt att AM med, om förslaget ovan anammas, ett utvidgat uppdrag ges en tydlig identitet med ett tydligt uppdrag och ansvar. Allmänhetens förtroende – public trust – är avgörande för varje kulturinstitutionens framgång och en tydlig identitet är grunden för att detta förtroende skall kunna byggas. För att ge AM och Konstrådet så goda förutsättningar som möjligt bör det hellre övervägas om det behöver tillföras ytterligare något ansvar och/eller resurser direkt till dessa. Detta förefaller betydligt angelägnare än att bygga ut en ny byråkratisk nivå i form av museikoordinator.

Avslutningsvis vill MM kort kommentera det av utredningen föreslagna nya begreppet, aspektpolitik. I sak är en sådan företeelse ingen nyhet. Försök att – med utredningens ord - "integrera konsten och det konstnärliga arbetet med

andra samhällsprocesser" har gjorts tidigare många gånger, under många år och av flera regeringar, men under andra beteckningar. MM stöder självfallet ambitionen att konsten och konstnärligt arbete skall tas tillvara och ges ett växande utrymme både inom offentliga verksamheter och i den privata sektorn, men ett nytt ord ökar inte möjligheterna till detta. Det är snarare fråga om att kunna påverka resursallokeringar och attityder.

17. En sfär för frågor om konstarterna

Som framgått ovan avstyrker Moderna Museet förslaget om sfärmyndigheter. När det gäller just kapitlet om sfären om konstarterna ställer sig MM frågande till flera av utredningens tämligen svepande påståenden. En allmän tro på sammanslagningar (utredningens sid 114) är inte en tillräcklig motivering för de långtgående förändringar som utredningen föreslår. Enligt vad som framkommit i debatten förefaller det dessutom inte finnas rättsliga möjligheter att lägga ner Sveriges Författarfond och överföra dess bidragsgivning till en ny myndighet.

Enligt MM:s uppfattning kan den samordning som utredningen eftersträvar (sid 131) - om detta verkligen är ett problem - åstadkommas inom den nuvarande organisatoriska strukturen.

18. En ny roll för Kulturrådet

Moderna Museet tillstyrker förslagen om att Kulturrådet skall dels svara för samlade underlag, uppföljningar och utvärderingar om kulturpolitikens utveckling, dels leda och samordna statens agerande gentemot landstingen och kommunerna inom ramen för den sk portföljmodellen. Moderna Museet ser gärna att detta görs i nära samarbete med Riksförbundet Sveriges Museer.

19. Kulturinstitutionerna

Moderna Museet tillstyrker förslaget om fleråriga verksamhetskontrakt under förutsättning att regeringen också medger att kulturinstitutionen får disponera sitt statsanslag under samma tidsperiod. I publika verksamheter av MM:s slag, som i så hög grad är finansierade genom egengenererade intäkter - i MM:s fall är i princip hela den rörliga budgeten egenfinansierad - kan det ha stor betydelse om statsanslag får disponeras över längre tidsperioder än ett år. En av myndigheten/institutionen själv bedömd och beslutad omfördelning av anslagsmedel mellan åren skulle möjliggöra en mer långsiktig planering och bättre hushållning med resurserna.

Moderna Museet avstyrker, som framgått ovan, förslagen om de tre sfärmyndigheterna. Vidare avstyrker MM förslaget om att en särskild utredning ska göras av institutionernas grunduppdrag och organisatoriska struktur.

20. Genomförande och konsekvensanalys

Moderna Museet ifrågasätter utredningens ekonomiska bedömningar. Kostnaderna för att genomföra utredningens förslag torde kraftigt ha underskattats. Något sifferunderlag och analys redovisas inte, varför utredningens påståenden närmast har karaktären av fritt tyckande och en hel del önsketänkande.

Mål för kulturpolitiken

I utredningens del 2, Förnyelseprogram, föreslår utredningen nya mål för den statliga kulturpolitiken. Moderna Museet invänder mot att utredningen inte vill använda kvalitets-begreppet i sitt förslag till ny målformulering. Enligt MM:s uppfattning är det just den konstnärliga kvaliteten som kan motivera behovet av en statlig kulturpolitik. Ett grundläggande syfte med den statliga kulturpolitiken är att garantera tillgång till konst och kultur av god kvalitet. Konstnärlig kvalitet är ingen garanti för kommersiella framgångar på en marknad. I synnerhet inte nya konstnärliga uttryck, som har svårt att väcka intresse hos samtiden, och som är svåra att finna för gemene man. Detta gäller särskilt för de delar av befolkningen som bor i mindre orter och i mer perifera delar av landet. Det är därför staten behövs för att garantera såväl ett utbud som en tillgång på konst av hög kvalitet.

Beslut i detta ärende har fattats av överintendent Lars Nittve. I beslutet har medverkat enhetschef Ann-Sofi Noring och ekonomichef Lars Turesson. Föredragande har administrativa chefen Agneta Modig Tham varit.

Lars Nittve

Agneta Modig Tham